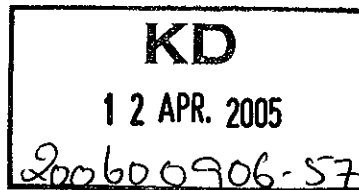

Pilestredet 46B
0167 Oslo
Telefon: 22453950
Telefaks: 22453951

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.

0032 OSLO

Vår dato:
11.04.06

Vår referanse:
06/46 TRT

Deres dato:
28.02.06

Deres referanse:
200600906-/JGA

Saksbehandler:
Tor Rynning Torp

Høring - endring i forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene til å omfatte også helse- og sosialfagutdanningene

Universitets og Høgskolerådet (UHR) behandlet spørsmålet om behov for innføring av skikkethetsvurdering og politiattest i helse og sosialfaglige utdanninger i sitt møte 16.12.05 med lederne for de nasjonale organene som organiserer helse og sosialfagutdanninger¹. Saken ble fulgt opp i møte i UHRs Utdanningsutvalg 7. februar 2006, hvor det ble gitt støtte til arbeidet som var igangsatt i sakens anledning. Når det nå foreligger forslag til endring av forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene til også å omfatte helse- og sosialfagutdanningene, så bifalles dette av de nasjonale organene som organiserer helse og sosialfagutdanningene.

UHR støtter Kunnskapsdepartementets forslag om endring i forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanning til å omfatte også helse- og sosialfagutdanningene. En viktig effekt av å innføre skikkethetsvurdering er at det gir institusjonene en bedre mulighet til å skape gode systemer for fortløpende vurderinger og å ta opp problemer på et tidlig tidspunkt.

UHR støtter forslaget om hvilke utdanninger som skal omfattes av forskriften. I tillegg foreslår vi at skikkethetsvurdering innføres også for helsesøsterutdanningen. Videre foreslås det å innføre skikkethetsvurdering for preste- og diakonistudier. Dette begrunnes bl.a. med at praksisperiodene i disse studiene omfatter både praksis i institusjon, oftest ved et sykehus, og i menighet. I begge disse sammenhengene vil studentene møte mennesker som er i en særlig sårbar situasjon. Den store tillit prester og diakoner blir møtt med, noe som også gjelder preste- og diakonstudenter som er i praksis, gjør det særlig nødvendig at det foretas en skikkethetsvurdering også ved opptak til studiet.

Det er viktig at vurderingskriteriene for skikkethet er i samsvar med reglene i helsepersonellovgivningen/øvrige regelverk for området og den fortolkning som autorisasjonsmyndighetene utøver.

Når det gjelder de enkelte paragrafer har vi følgende kommentar:

¹ Nasjonalt fakultetsmøte i odontologi, Nasjonalt fakultetsmøte i medisin, Nasjonalt fagråd for helsevitenskap og sykepleie, Nasjonalt profesjonsråd for farmasiutdanning, Nasjonalt profesjonsråd for psykologiutdanning, Nasjonalt råd for helse- og sosialfagutdanning

§ 2b: Her finner vi det uklart hva som menes med begrepene studiesituasjonen (pkt c) og studietiden (pkt d). Dette er riktignok noe beskrevet i merknadene. Dette bør imidlertid presiseres i forskriftsteksten. Det er også forbundet uklarheter til punkt e. Også her er det behov for en nærmere presisering i forskriften.

§ 4: Skikkethetsnemnd

Vi er enige i at det skal oppnevnes en felles skikkethetsnemnd for alle aktuelle utdanninger ved institusjonen. Dette forutsetter at nemnda får en sammensetning med god faglig kompetanse for de aktuelle studiene.

§ 6: Tvilsmelding

Våre miljøer har hatt viktige debatter om hvorvidt en som leverer tvilsmelding kan være anonym overfor studenten det er reist tvil om. På den ene siden argumenteres det for full åpenhet bl.a. på bakgrunn av at dette vil begrense usaklige meldinger. På den annen side argumenteres det for å kunne levere inn tvilsmelding anonymt for å beskytte melderens mot evt. represalier fra den som blir meldt samt for å sikre at relevant forhold kommer for en dag.

Utover kommentarene vi har gitt vedrørende forslag til forskrift om skikkethetsvurdering ønsker vi å nevne enkelte andre forhold som vi mener bør vurderes sammen med forskriften.

Politiattest

Bruk av politiattest er innført for lærerutdanningene. Vi kan ikke se at grunnlaget for å innføre politiattest for helse- og sosialfagutdanningene er dårligere enn for lærerutdanningene. Når Helse- og omsorgsdepartementet i sitt forslag til politiattest kun inkluderer de som skal arbeide med barn og med mennesker med utviklingshemming mener vi dette blir for snevert. Generelt kan man si at svært mange av klientene/pasientene/brukerne av helse- og sosiale tjenester befinner seg i en sårbar situasjon for uheldige episoder i form av overgrep av alle slag. Dette vil kunne slå langt sterkere ut enn for andre mennesker i en ordinær livssituasjon. Vi mener derfor at

Kunnskapsdepartementet også bør vurdere innføring av en generell ordning for bruk av politiattest for de utdanningene som skal omfattes av skikkethetsvurdering.

UHR ser det uheldige i at personer med dommer for alvorlige overgrep, voldsbruk og rusmiddelproblemer skal kunne ha adgang til å få et behandlingsansvar, ivareta pleie- og omsorgsoppgaver samt oppgaver innenfor habilitering/rehabilitering i løpet av studiet, så vel som etter fullført studium. På denne bakgrunn ønsker vi at politiattest skal fremlegges både ved søknad om opptak til aktuelle studier samt ved søknad om autorisasjon. For lange studier bør det også drøftes om politiattest skal legges frem underveis i studiet. Dette kan evt. gjøres i forbindelse med søknad om lisens eller før praksisperioder starter.

Skikkethetsvurdering og politiattest i kombinasjon vil kunne gi det nødvendige verktøy for å kunne utdanne sosial og helsefaglige yrkesgrupper på en betryggende måte. En konsekvens av dette ville være en skjerping i forhold til forslaget som ligger til høring (som i realiteten legger opp til at skikkethet ikke er å regne som et permanent forhold) ettersom bruk av politiattest kan åpne for permanent utestenging fra utdannelser basert på visse typer domfellelse.

Det er imidlertid grunn til å understreke at dette er følsomme og kompliserte områder. Det blir derfor viktig at det legges opp til klart spesifiserte og veldefinerte prosedyrer. Det innebærer at det ikke må herske tvil om grunnlaget som kvalifiserer for avvisning, f.eks. pedofili og alvorlige volds- og overgrepdommer samt rusproblematikk (se også Lov om helsepersonell §§ 53 andre ledd samt 57).

Ansvarsforhold for studenter i praktisk opplæring - utveksling av opplysninger mellom utdanningssted og praksissted

I henhold til Helsepersonellovens § 3 1. ledd, punkt 3 er studenter i praktisk opplæring å betrakte som helsepersonell. Samme paragrafs 3. ledd definerer helsehjelp slik:

"Med helsehjelp menes enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende eller rehabiliterende mål og som utføres av helsepersonell"

§5, 2. ledd i samme lov slår fast at

"Elever og studenter skal som regel bare gis oppgaver ut fra hensynet til opplæring."

Universitets- og høyskolelovens § 4-8, 2. ledd hjemler bortvisning i inntil tre år dersom han/hun har

"...opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig oppførelse overfor disse."

For at utdanningsinstitusjonen skal kunne fatte slikt vedtak forutsetter det at opplysninger om studenten overføres fra praksisstedet til utdanningsstedet. Slike handlinger som nevnt i sitatet ovenfor er uforening med en rekke bestemmelser, f.eks. både taushetsplikten samt helsepersonellovens § 57 som angir grunner til å frata helsepersonell autorisasjon.

Selv om to lovverk her har felles interesse, ser det ut som om det mangler en hjemmel til at utdanningsinstitusjonene og praksisstedene kan utveksle de opplysninger om enkeltpersoner som er nødvendig for å sikre en forsvarlig gjennomføring av praksisopplæring evt. utestengning fra praksis.

En annen side av saken omhandler et terskel- og bevissspørsmål. Lovverket det er vist til ovenfor krever en bevisførsel. Før en sak kommer så langt har det i mange tilfelle vært en situasjon med mistanke og usikkerhet. Dersom utdanningsinstitusjonen har mistanke om f.eks. rusproblematikk som kan innvirke på gjennomføring av praksisopplæringen, men mangler bevis, kan da en slik mistanke formidles til praksisstedet? Spørsmålet kan også komme andre veien - dvs. mistanke oppstår under gjennomføring av praksis. Vil praksisstedet i slike tilfelle kunne formidle slike informasjonen til utdanningsstedet?

Formidling av opplysninger i forbindelse med autorisasjon som helsepersonell

Det er også et spørsmål om forholdet mellom utdanningsinstitusjon og Statens autorisasjonskontor for helsepersonell. Slik det er i dag er det juridiske grunnlaget for å gi opplysninger som er viktige i forbindelse med autorisasjon hjemlet i universitets- og høyskolelovens § 4-8. Slik vi tolker denne bestemmelsen omfatter denne kun de ekstreme sakene. Dette medfører at personer det hefter spesielle forhold ved kan komme til å bli autorisert som helsepersonell og utgjøre en fare for pasientsikkerheten. Dette aktualiserer nok en gang spørsmålet om terskelniva med tanke på informasjonsutveksling mellom utdanningssted og andre instanser.

Skikkethetsforskriftens forhold til andre lovbestemmelser

I brev av 15.7.2005 fra daværende Kunnskapsdepartementet til Høgskolen i Agder vises det til følgende lovhjemler nar det gjelder den type problematikk som skikkethetsvurdering omfatter:

1. Straffelovens § 139 hvor det vises til samme lovs §§ 195, 197, 199samt 217. § 139 omhandler allmennhetens plikt til a varsle om forbrytelser nevnt i de øvrige paragrafene. I dette tilfellet omhandles seksuelle forbrytelser overfor barn.

2. Forvaltningslovens § 13 b nr 6 lyder slik:

Taushetsplikten etter § 13 er ikke til hinder for at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger (jfr. også nr. 5) om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller forfølging av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver, ...”

3. Lov om barnevernstjenester med henvisning til opplysningsplikten.

Departementet nevnte verken Universitets- og høgskolelovens § 4-8 eller helsepersonellovens §§ 53 og 57. I tillegg kommer Helse- og omsorgsdepartementets arbeid med a utarbeide en forskrift som omhandler krav til politiattest ved tilsetning i stillinger hvor arbeidstakeren far et ansvar for barn eller mennesker med utviklingshemming.

For oss ser det ut som det er et behov for a klargjøre forholdet mellom de ulike lovverk det er vist til ovenfor samt forslag til forskrift om skikkethetsvurdering og Helse- og omsorgsdepartementets arbeid med forskrift om politiattest. Ogsa i denne forbindelsen er det viktig at vurderingskriteriene for skikkethet er i samsvar med reglene i helsepersonellovgivningen/øvrig regelverk for området og den fortolkning som autorisasjonsmyndighetene utøver.

I tilfeller hvor studenter kan søke om lisens (f.eks. innen medisin) ma det presiseres hvordan man handterer skikkethet/studierett for student som ikke far tildelt midlertidig lisens i henhold til regelverk.

Begrepsbruk

Det vil være ønskelig med en samordning av begreper og definisjoner. F.eks. bør det vurderes om skikkethetsbegrepet som er benyttet i Universitets- og høgskoleloven er synonymt med egnethetsbegrepet som er benyttet i helsepersonelloven.

Med vennlig hilsen

Gunnar stave (Sign.)
styreleder

Ola stave (Sign.)
generalsekretær